

Sä oot mun - lapselle tärkeät ihmiset perhehoidossa

Tarja Janhunen

Psykologi, työnohjaaja

Psykologipalvelu MIELLE

Psykologipalvelu MIELLE, tarja.janhunen@mielle.fi

Koti ja perhe

- ❖ Koti on paikka, jossa on läheisiä ja luotettavia ihmisiä, joilta hakee (ja saa) apua ja tukea (Walsh, 2016)
- ❖ Lapset muodostavat käsityksen perheestä eri tilanteissa merkittävien ihmisten verkoston kautta (Ritala-Koskinen, 2001)
- ❖ Mihin minä kuulun?
- ❖ Ketkä ovat minun perheeni jäseniä?

Avoin sijaisperhe ja avoin syntymäperhe

1. Antaa lapselle / nuorelle mahdollisuuden tulla perheenjäseneksi
1. Sitoutuu toimimaan yhdessä lapsen aiemman perheen kanssa ja mahdollistaa lapsen oikeuden pitää yhteyttä aiempien vanhempien ja sisarusten kanssa

Yhteydenpito

- ❖ Lapsen oikeus
- ❖ Lapsen edun mukaisesti
  - Huomioitava lapsen ikä nyt ja sijoitettaessa
  - Huomioitava läheisten aikuisten kyky mahdollistaa turvallinen yhteydenpito (kyky asettua lapsen asemaan ja nähdä lapsen tarpeet)
  - Huomioitava, keneen lapsella on ensisijainen, turvallinen kiintymyssuhde ja ketkä ovat hänen läheiset ihmiset

Kiintymyssuhde ja pysyvyys

- ❖ Pienen lapsen tärkein kehitystehtävä on turvallisen kiintymyssuhteen muodostaminen (Leve ym 2012)
  - Mielenterveyden ja hyvinvoinnin perusta
- ❖ Aiempien kokemusten vaikutus / traumataustan huomioiminen

Turvallisuus ja kohtaaminen

- ❖ Vuorovaikutussuhteen rakentaminen
  - Vanhempien kanssa
  - Sisarusten kanssa
- ❖ Vuorovaikutusta ja kohtaamista vaikeuttavat tekijät
  - Vanhemmuudessa
  - Lapsen kokemuksissa
- ❖ Luottamuksen ja merkityksen rakentuminen ajassa, toistuvina kokemuksina, sitoutuminen

Perhesysteemi ja uusperheen vaiheet

Kun lapsi muuttaa perheeseen, kaikki muuttuu:

- Vanhempien ja lasten välinen suhde
- Vanhempien välinen suhde
- Lasten välinen suhde

1. Haavevaihe
2. Yhdenmukaistamisvaihe
3. Ristiriitavaihe
4. Selvittelyvaihe
5. Toimintavaihe
6. Vahvistamisvaihe
7. Helpotus

2008

Raittila ja Sutinen,

Perheenjäsenyys

- ❖ Osallisuus ja kuuluminen
  - Sukulaisuus antaa biologisen siteen (kyseenalaistamaton), muualla se rakennetaan
- ❖ Yhteiset rituaalit ja tekeminen (arki, lomat, tarinat, tavat)
- ❖ Kiinnostus lapsen kiinnostuksen kohteisiin
- ❖ Hyväksyvä kiinnostus lapsen aiempaa perhettä ja kokemuksia kohtaan
  - ❖ > ottaa lapsen tuomia tapoja yhteisiksi tavoiksi
- ❖ Ilo ja hauskanpitäminen

Mikä auttaa perhettä toimimaan

1. Perheenjäsenten väliset selkeät roolit
  - Vanhemmat kantavat vastuun, mutta kaikki osallistuvat päätösten tekemiseen
  - Yksilöllisten tarpeiden ja erilaisuuden hyväksyminen
2. Selkeä ja suora kommunikointi
  - Tarpeet, tunteet, halut – toisten ymmärtäminen ja yhteisen ratkaisun löytäminen
  - Ongelmien avaaminen, ratkaisujen etsiminen yhdessä
3. Uskomukset, arvot, asenteet ja toimintatavat
  - Rutiinit ja rituaalit lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta (yhteisen tekemisen tärkeys!)

Walsh 2016

Yhteistyö aiemman perheen kanssa

- ❖ Yhteistyö lisää pysyvyyden ja turvallisuuden tunnetta, vähentää hylkäämisen tunnetta
- ❖ Ilman yhteyttä, lapsi huolehtii ja pelkää
- ❖ Mahdollistaa aiempien kokemusten käsittelemisen (niin hyvien kuin huonojenkin)
  - Merkittävämpää kuin mitä on tapahtunut, on se miten tapahtuma on osa omaa elämäntarinaa
- ❖ Aiemman perheen ja ihmisten hyväksyminen ja arvostaminen auttaa lasta liittymään uuteen perheeseen ja antaa hänelle luvan ylläpitää merkittäviä ihmissuhteita
- ❖ Suhteet muuttuvat ajan myötä

Sosiaalityön rooli

1. Lapsen kuulijana / lapsen edun valvojana
1. Sillanrakentajana vanhempien ja sijaisvanhempien välillä (myös puskurina toimiminen)
1. Sillanrakentajana lapsen ja sijaisvanhempien sekä syntymävanhempien välillä

Perhehoitoon sijoitetun lapsen hyvinvointi on yhteydessä

1. Sijaisvanhemmilta saatavaan tukeen ja turvaan
  - ❖ Aktiivinen vanhemmuus ja lapsen vahvuuksien etsiminen
  - ❖ Sensitiivisyys ja kyky asettua lapsen asemaan
  - ❖ yhteys
2. Lapsen sosiaaliseen taitavuuteen
3. Pysyvyyden ja kuuluvuuden tunteeseen

Schofield ja Beek, 2005

Mitä voi tehdä

- ❖ Lapsen kuuleminen, kuka on hänelle tärkeä
  - Perhepiirros, Taping, FASD, ...
- ❖ Yhteinen tekeminen!
  - Juttelu, syöminen, tv:n katsominen, yhdessä nauraminen
- ❖ Vanhemman ja lapsen välisen suhteen tukeminen (esim. Leve ja muut 2012)
  - Varhaislapsuus: kiintymyksen helpottaminen
  - Keskilapsuus: itsetunto ja reflektiokyky
  - Nuoruusikä: identiteetin rakentaminen

Kuuluvuuden tunne

- ❖ Toivota lapsi tervetulleeksi
- ❖ Arvosta lasta ja hänen perhettään
- ❖ Anna lapsen osallistua perheen arkeen ja juhlaan
- ❖ Anna lapsen vaikuttaa perheen arkeen ja juhlaan
- ❖ Kuule ja hyväksy lapsi tarpeineen
- ❖ Anna lapsen osallistua yhteisön toimintaan omalla panoksellaan
- ❖ Perheet ja rakkaus ei ole joko-tai vaan sekä-että

Lapsi tarvitsee

- ❖ Vähintään yhden kiinnostuneen aikuisen
  - Turvaksi ja avuksi
  - Kuuntelemaan lapsen tarinaa ja asettumaan hänen asemaansa
    - Sensitiivisyys lapsen tarpeille
    - Arvostaminen ja hyväksyminen (myös lapsen syntymäperheen hyväksyminen)
    - Lapsen vahvuuksien etsimisen ja onnistumisen mahdollistaminen
  - Auttaa jäsentämään tilannetta
  - Antaa mahdollisuuden vaikuttaa ja osallistua omaan elämään vaikuttavien päätösten teossa
  - Itsenäistyvä nuori tarvitsee taloudellista, tiedollista, käytännöllistä ja emotionaalista tukea

Turvallisuus ja pysyvyys

- ❖ Kun vuorovaikutus on hyvää ja lapsi kokee olevansa hyväksytty ja arvostettu, hänen itsetuntonsa, resilienssikykynsä sekä psyykinen ja fyysinen terveytensä paranevat (esim. McMurray ym 2011, Legault ym 2005, Fernandez 2008a, Atwool 2006).
- ❖ Emotionaalisesti sitoutuneen ja luotettavan aikuisen avulla nuori voi löytää sisäiset vahvuutensa (Woodier 2011), mikä auttaa häntä selviytymään (Greeson ym 2010).